

Forn d'obra del mas la Serra

Talamanca

Ubicació

Comarca:	Bages
Lloc/Adreça:	Mas La Serra, carretera BV1221 Terrassa-Navarcles km 29, 08279 Talamanca
Emplaçament	De Talamanca a Terrassa per la BV1221, seguim 1km i agafem un caminet a la dreta just passat el mas

Coordenades:

Latitud:	41.72449
Longitud:	1.98532
UTM Est (X):	415605
UTM Nord (Y):	4619685

Classificació

Número de fitxa	08277-142
Àmbit:	Patrimoni immoble
Tipologia	Edifici
Estil / època:	Contemporani
Segle	XIX
Estat de conservació	Bo
Notes de conservació:	Tot i el bon estat general, l'estructura ha perdut alguns blocs de pedra del que fou la cambra de cocció, els quals han caigut a l'interior.
Protecció	Inexistent
Accés	Fàcil
Ús actual:	Sense ús
Titularitat	Privada
Titular:	Ref. cad.: 010A00008
Fitxes associades:	
Mas la Serra	
Autoria de la fitxa	Quim Serdà Manau
Data de registre de la fitxa:	dc., 05/09/2007 - 02:00

Descripció

Forn d'obra de planta quadrangular (450 cm x 450 cm). Està excavat al terreny natural, de composició argilosa, tot aprofitant el vessant de la muntanya. A migdia, trobem un parament de pedra que reforça l'estructura exteriorment, fet mitjançant carreus de pedra de diferent mida lligats amb fang, i amb petites falques de pedra i teula repartides per tota l'estructura. Per sota d'aquest parament, excavada a la roca, trobem l'obertura d'accés (80 x 60 cm) que ens condueix a les fogaines. A l'interior del forn, en totes les seves parets, hi trobem una crosta amb textura de pedra com a resultat de la cocció de l'argila. El forn disposa de dos espais, un inferior, de combustió, i un altre superior, de cocció. A l'inferior trobem les dues fogaines o cambres de combustió, en molt bon estat de conservació. Es pot accedir al seu interior, si bé els sediments acumulats a l'obertura d'entrada ho dificulten lleugerament. L'alçada de tota la cambra és d'uns 100 cm d'alt, per 400 cm de llargada i 300 d'amplada. L'entrada de cadascuna presenta un arc rebaixat format per blocs de pedra en plec de llibre lligats amb morter. El mur que separa les dues cambres també està format per carreus de pedra i lligats amb morter. Aquesta cambra de combustió era soterrada, fet que optimitzava va el procés de combustió, doncs s'aprofitava millor l'escalfor que si es trobés a l'exterior. Per damunt de la cambra del foc hi trobem la cambra de cocció, un espai obert on es col·locaven les peces d'argila un cop ja havien estat modelades pel forner. L'estat de conservació d'aquest espai és força bo, si bé el seu interior és ple de vegetació i sediments que s'hi ha acumulat un cop el forn en desús. S'hi accedia per una entrada oberta en una de les parets del forn i que, encara avui, s'intueix on era. Aquest accés era necessari per poder entrar a la cambra alhora de col·locar les peces, netejar i/o consolidar el forn en cas de reparació d'aquest. Les dues parts del forn quedarien separades per la graella, una superfície plana generalment suportada per volta o per una successió d'arcs. L'escalfor generada per la combustió a la fogaina passava a la cambra de cocció i al material disposat per ser cuit per les xemeneies, les obertures practicades a la graella. Aquests detalls però, són inapreciables. L'alçada exterior del forn, en el seu costat de migdia, és d'uns 430 cm, mentre que per el costat meridional està a nivell de circulació, doncs el forn està construït, com hem dit, aprofitant el pendent de la muntanya, al damunt del mas La Serra.

Història

Els forns utilitzats per a la fabricació i obtenció de calç, guix i materials de construcció derivats de la transformació de l'argila, estan molt vinculats als processos i tècniques constructives desenvolupades al llarg de la història. Cal remuntar-se a èpoques antigues per cercar els primers exemples coneguts i ben documentats d'aquest tipus d'estructures de combustió. En el cas de la calç, es coneix la seva aplicació per a la construcció des del segle III aC, però fou en època romana quan s'emprà amb més profusió i adquirí un paper cabdal. Els forns d'obra també són fonamentals en la construcció romana, en la qual les peces produïdes en aquests forns, maons, tègules i ímbrex, o altres materials derivats de l'argila cuïta, es lligaven amb morters de calç. La tècnica romana de producció de materials de construcció fou plenament vigent al llarg de molts segles; de fet, els principis bàsics de funcionament d'aquests forns romangueren pràcticament inalterats fins a època contemporània, quan podem parlar de veritables innovacions, tant en els materials d'obra, com en la introducció de nous tipus de forns i bòbiles, de major eficiència productiva, com pel que fa a la calç, progressivament substituïda per nous tipus de ciment. L'estudi arqueològic d'aquestes estructures ha d'anar vinculada a la mateixa dinàmica de la seva producció i al seu entorn immediat, ja que la majoria de forns s'ubicaven seguint uns objectius molt determinats, i calia triar molt bé el lloc on s'havia de construir el forn: facilitat de proveir-se de les primeres matèries, disposició d'un punt d'aigua, transport fàcil del producte resultant... No es tracta mai d'estructures aïllades, sinó que formen part d'un sistema productiu més ampli i elaborat, ja sigui producció d'obra, calç o guix. El seu estudi des d'un punt de vista arqueològic és força nou. Els darrers anys s'ha incrementat la documentació de forns d'època moderna i

contemporània, adquirint progressivament un caràcter de ple jaciment arqueològic, ben diferent del que succeïa anys enrera. La documentació d'aquests forns ens aporta informació molt interessant sobre el món agrícola i preindustrial entre els segles XVII-XIX, i també en ple segle XX. El treball en aquests forns era bàsic per a la construcció de cases i habitatges. A la major part de les masies i cases senyoriales del segle XIX i inicis del XX, hi trobem peces d'obra fabricades en aquests forns que s'utilitzaren, lligades amb calç, per a la construcció. No sols hi observem maons quadrangulars o teules tipus àrab, sinó peces més elaborades, com maons quadrats o rodons, utilitzats per a la construcció de pilars, o bé peces específiques per a la construcció de voltes i cobertes. Anys enrera, el funcionament d'aquests forns generava tot un procés productiu que donava feina a molta gent, des dels que anaven a buscar feixos de llenya i els arbres al bosc amb els muls, fins als que anaven a buscar l'argila o els que carregaven el forn a l'hora de coure o també els mateixos forners, que tenien al seu càrrec el bon funcionament de tot el procés. Des d'un punt de vista arqueològic, cal dir que un dels aspectes del qual hi ha més mancança en el moment d'excavar un d'aquests forns i fer-ne la interpretació és un fòssil director que l'ubiqui cronològicament. També és difícil escatir la seva cronologia inicial a partir de la documentació escrita, ja que solen ser edificacions de poca importància que no deixen cap referència escrita. En tot cas, podem intuir la data aproximada de construcció del forn per la casa o cases a les quals bastiren de material constructiu. CABALLÉ, OLIVARES (2003: 486) En el cas del forn documentat, estaria clarament vinculat amb el subministrament de teules, maons i rajols per els in comptables processos de remodelació i ampliació que el mas ha sofert al llarg dels anys, funcionant segons sembla, fins a principis del segle XX. L'actual propietària, Angelina Sellarès (1923), no recorda veure'l en funcionament.

Bibliografia

CABALLÉ, Gemma; OLIVARES, David (2003). "Forns per a la producció de materials de construcció en època moderna. La fabricació de maons, teules, calç i guix en un entorn pre-industrial" a II Congrés d'arqueologia medieval i moderna a Catalunya, Actes Volum 1. ACRAM, Barcelona.

